

Отдел образования администрации города Новочебоксарска
Чувашской Республики

Городской фестиваль педагогических идей
«И вдохновение, и мастерство»

Конкурс «Лучший сценарий внеурочного мероприятия»

«Пурӑн, ҫут ҫанталӑк!» ҫулҫӳрев

Разработала
Ефимова И. В.
учитель чувашского языка
МБОУ «СОШ №9»

Новочебоксарск, 2024

Ачасен үсөмө: 7-8 класс (вырӑс чӗлхиллӗ школ)

Тӗллевӗсем: вӗренӗпе кӑсӑкланма хавхалантарни; ҫут ҫанталӑк ҫынсен пурнӑҫӗнче пысӑк вырӑн йышӑннин ӑнланса илме пулӑшни; ҫут ҫанталӑка упрамаллине, юратмаллине туйтарни; ачасен калаҫу чӗлхине, тавракурӑмне тата тавӑрулаҫне аталантарни.

"Пурӑн, ҫут ҫанталӑк" класс мероприятийӗн сценарине 7-8-мӗш класри вӗренекеңсем валли палӑртнӑ. Мероприяти ҫут ҫанталӑкри экологи культурина пӑхӑнма, перекетлеме вӗрентет. Мероприяти сценарине 9-мӗш школта вӗренекең ачасем ҫырна сӑвӑсене, ҫут ҫанталӑкра харпӑр хӑйне мӗнле тытмалли правилӑсене кӗртнӗ. Ачасем экологи проблемисене пултарулаҫпа практика ӗҫсем урлӑ лайӑхрах ӑнланаҫҫӗ. Тӗрлӗ ӗҫсене пурнӑҫланӑ чухне ачасем чечек татма, шыв-шурсене варалама, ҫӑп-ҫапа пӑрахса хӑварма юраманнин ӑнланаҫҫӗ. Вӗсем хӑйсем пурӑнакан вырӑнта экологие лайӑхлатма мӗн тума пултарасси ҫинчен шухӑшлаҫҫӗ.

Эпиграф: «Ҫут ҫанталӑка упрасси – кашни ҫыннӑн тивӗҫӗ»

Сценари юхӑмӗ

Ертсе пыраканни:

Ачасем, паян эпӗ сире ҫут ҫанталӑкӑн тӗлӗнмелле илемлӗ тӗнчине ҫулҫӗре кайма чӗнетӗп. Ҫут ҫанталӑк вӑл - илӗртӗллӗ тӗнче. Вӑл пурнӑҫпа питӗ тачӑ ҫыхӑннӑ. Анчах ҫынсем ҫут ҫанталӑка хакламаҫҫӗ. Вӑл ҫынна савӑнӑҫ кӗрет, хуйха-суйха мантарать.

Халӗ ҫулҫӗре тухатпӑр!

1. РАУНД: «САЛАМЛАНИ».

Сцена ҫине "Янӑр тӗпе" ушкӑна чӗнетпӗр.

Девиз: Ҫут ҫанталӑк – пирӗн тус!

Ҫӗн ӑру, пуҫна ан ус!

Сцена ҫине "Кайӑксем" ушкӑна чӗнетпӗр.

Девиз: Кайӑксемпе чӗр чунсем,

Йывӑҫсемпе чечексем -

Ҫынсен савӑнӑҫсем

2. РАУНД: «КАПИТАНСЕН КОНКУРСӖ».

Капитансем тёрлэ кайаксем синчен калакан сыпаксене итлещё, хай хайлавран пулнине каласчэ.

1. «Сулла вярманта вэл чёпё каларать, ялтан җамарта вярласа кайса чёпписене тәрантарать». («Чакак»)

2. «Сасси аван, хури илемлэ, авана-авана тәрәт. Киккирикё пысак, тёллэ уралла, качи вярәм». («Автан»)

3. «Вёсем күлэ сине анса ларнә. Вәхәтән-вәхәтән пёр акәшә вёссе кайнә, анчах часах каялла таврәннә». («Тусләх»)

4. «Сёр шапи сурине кам хәрәтнине ниепле те әнкарса илеймен. Вара хай ишсе тухса шыв синче мён пуррине асәрханә та җапла каланә:

- Ку вэл акәш. Питё хәрушә кайак». («Акәшпа сёр шапи сүри»)

5. «Тәмана хайён ывәлне вёрентсе җапла каланә:

- Кәнтәр кунёнге йаваран вёссе ан тухнә пултәр. Хёвел сана суккәрлатать – эсё киле сул тупаймән». («Чәрсәр тәмана чёппи»)

6. «Кәрли-инк! Кәрли-инк! – тесе пёрин хысҗән тепри вёссе хәпарчёс, күлэ тёлёнге пёр савра вёссе саврәнчёс те кәнтәр еннелле сул тытрёс». («Тәрнасем»)

- Маттур, ачасем. Эсир ушкән ертүсисем пулма тивёслэ.

3. РАУНД: «Пурән, сүт сәнтәләк!»

Ушкәнпа тумалли ёс: экологи лару-тәрәвне татса парасси.

1-мёш ситуаци

Проблема

Пурәнмалли микрорайонта автостоянка тума пәләртнә. Вэл сүртсем, тротуарсем, вылямалли тата уҗалса сүремелли ача-пәча площадкисемпе юнашар ырнашнә.

Мён кётет:

1. Автомашинәсем сывләша сиенлэ хутәшсемпе вараласчэ.

2. Автомашинәсем пурәнмалли сүртсем сывәхёнчи сулсене ватаччэ. Сакна пула сынсем үксе сусәрланма пултараччэ.

3. Таса мар сывләша пула ачасем чирлеме пултараччэ.

4. Яланах шав тәрәт.

Сёнү:

Автостоянкәна пурәнмалли сүртсенчен аяккарах тумалла. Вёсен сывәхёнче йывәссем лартмалла. Ача-пәча площадкисем тавра карта тытмалла.

2-мёш ситуаци

Проблема

Хула паркёңче кивё йывăсене касса тăкнă. Пайăн-пайăн касса татнă вуллисем сĕр синчех ыртаççĕ. Вёсене парк территорийёңчен илсе тухма питё хаклă. Ыйтăва татса пама сёнёр.

Мён кётет:

1. Ватă йывăссем сăмрăк йывăсене чир ертме пултараççĕ.
2. Каснă туратсем парка илемсёрлетеççĕ.
3. Уçăлса сурекенсене чăрмантараççĕ, ансăртран сусăрлама пултараççĕ.

Сёнү:

Субботник тумалла. Йывăс пайёсене ача-пăча площадкине илемлетме усă курма пулать.

4. РАУНД: «РЕКЛАМА»

Ертсе пыраканни:

Хальхи вăхăтра экологи лару-тăрăвё малти ырайнта тăрать. Пултарулăх конкурсё ирттерёпёр. Сут сăнталака сыхлама чёнекен реклама плакатне хатёрлесе куракансем умёңче хутёлемелле.

1. "Таса шыв" реклама
2. "Чёрчунсене сыхлар» реклама

(Ачасене реклама хатёрлеме темиşe минут памалла)

Сав вăхăтра куракансем ыйтусене хуравлаççĕ.

Ыйтусем:

1. Суркунне чи малтан килекен кайăк. (Курак)
2. Кёлеткинчен хўри вăрăм. (Чакак)
3. Юрă асти. (Шăпчăк)
4. Пуранас сул шутне палăртăкан кайăк. (Куккук)
5. Сенёк хўреллё кайăк. (Чёкеç)
6. Тўпе юрăси. (Тăри)
7. Вăрман тухтăрё. (Ула такка)
8. Хайёң сăмартисене ют йăвана хурса хăваракан кайăк. (Куккук)

5. РАУНД: „Музыка тăхавё“ (Килти ёс)

Хутшăнакансене чёрчунсен, вёсен кайăксен ячёсене асăннă юрăсене аса илсе юрлама сёнеççĕ.

6. РАУНД: «Сут сăнталака упратпър».

Ертсе пыраканни:

Хаклă тусăмсем! Сут сăнталак илемёпе пурте киленетпёр. Пирёң сут сăнталака хутёлемелле, упрамалла, сыхламалла. Анчах та хăшё-пёрисем вăрманта, уй-хирте, улăхра,

юханшыв хёрринче тата ытти сёрте хайсене мёнле тытмаллине пёлмеçсё. Вёсем валли асърхаттару паллисем пур. Эсир вёсене пёлнине тёрёслесе пәхәпәр.

Мёнле әнлантаратәр-ха эсир сак палләсене?

Пётёмлетү

Вёрентекен:

- Ачасем, Сёр Плана́та – пирён пёрлехи сурт, унта пурәнакан кашни сынна́н сурт сәнтәләк пуянләхне упрәмәллә, унпа тирпейлө уса курмәллә. Пирён йывәссем лартмәллә, ращасене пәхмәллә, хёлле вёсен кайәксемпе тискер кайәксене тәрантармәллә, кәткә йәвисене аркатмәллә мар. Сурт сәнтәләкпа туслә пулсан хамәра та сәвап пулө.

- Пирён шкулти ачасем хайсен сәввисенче тавраләха юратнине, сәнанине, әна сиен тәвакансенчен хатарас килнине кәтартма пултарчөс.

Ачасем хайсем сырна́ сәввисене вуласа парасчө.

Вәрмәнта шәпрах сөре,
Кайәка ан кансөрле!
Ан вәрат чөр чунсене
Юрат кёсөн туссене!

Ан хуш йывәс туратне
Вәл туять ыратнине.
Хурлантарө сынсене,
Симёс пәмә малашне.

Ан тат хитре чечеке
Куҫам тулли илеме.
Хёрхен, тусам, черчене
Савантартар ҫынсене.

Ан тыт кайак йавине
Ан хӑрат эс чӗппине.
Амаш сивӗнӗ унран
Тавранмӗ унта кайран.

Кӑткӑ йавине ан ват
Патакпа та ан пӑтрат.
Вӑл сӑтӑрҫа пӗтерет
Тӑпрана та ҫемҫетет.

Кӑвайт ан чӑрт вӑрманта
Пушар тухӗ самантра.
Пӗтӗҫ йывӑҫ-курӑксем,
Чӑр чунсемпе кайӑксем.

Чӗнӗ, сӗнӗ (маларах хатӗрлени)
Мероприятие пухӑнӑ ҫынсене пурне те валесҫе парасҫӗ.

Хушма материал

Чӗнӗ, сӗнӗ

- Ҫут ҫанталӑк – пирӗн кил. Ӑна упра тата сыхла.
- Ӹсен-тӑрана ан пӗтер, чӑр чунсене ан вӗлер.
- Шыва, сывлӑша, тӑпрана ан варала.
- Ниҫта та хӑв хыҫҫӑн ҫӗп-ҫап ан хӑвар.
- Наркӑмӑшлӑ кӑмпасене тапса ан ывӑт, чӑр чунсерне вӗсем сиплӗ.
- Ҫут ҫанталӑкӑн тусӗ пул!

Презентаци слайчсэм

Сүлсүрөв:

«Пурăн, сүт санталăк!»

САЛАМЛАНИ

"Янкар түне" ушкан девизе:

Сүт санталăк – пирен тус!

Сен ару, пуçна ан ус!

"Кайăксем" ушкан девизе:

Кайăксемпе чэр чунсем

Йывăçсемпе чечексем

Сынсен саванăçсем

КАПИТАНСЕН КОНКУРСЕ

1. «Сүлпа вăрманта вăл ченĕ хăпарат, ялан сăмарта вăрпаса кайса, ченпесене тăриватарат». «Чакăк»
2. «Сасси аван, хури илемлĕ, аяла-аяла тăрат. Кичкиринчĕ тасăх, тейсĕ уралтă, кичи вăрăм». «Антан»
3. «Вăсем кунĕ сине анса ларă. Вăхăтăн пĕр акашĕ вăçсе кайнă, анчах часах каялла таврăнă». «Туслай»
4. «Сĕр шап шурине кам хăратниче ишете те йăхрса илеймен. Вара хай ишсе тусах шык сиче мĕн туурине асăрмай та ышла калай. - Ку вăл кай. Патĕ хăруш кайнă». «Аксина сĕр шап шур»
5. «Тăмана хайĕн кылате вĕрентсе ышла калай. - Кайтăр куненче йăваран вăçсе ан тухай пуртăр. Хейел сава сухăрлатат – эсĕ киле сүл тумайын». «Чăрсăр тăмана ченпи»
6. «Кăрши-ик! Кăрши-ик! – тесе пĕрши хăруш тепри вăçсе хăпарчĕ, кунĕ тейсĕ пĕр савра вăçсе савринчĕ те кайтăр енчиле сүл татрă». «Тăрмасем»

Пурăн, сүт санталăк!

1-меш ситуаци

Проблема

Пурăмалли микрорайонта автостоянка тумă пайăрнăй. Вăл суртсем, тротуарсем, вышкăмалли тата уçăлса суремелли ача-пăча площадкисемпе юнашар вырăнлă.

Мен кетет:

1. Автомашниксем сымлăш сикел хушкисемте парларăç.
2. Автомашниксем пурăмалли суртсем сывăнăччи сурсене ватăçĕ. Сăкна пула ышсем ўксе сусăрламăш пуртарăç.
3. Таса мар сымлăш пула ачасем чирлене пуртарăç.
4. Яланх шав тăрат.

Сен: Автостоянкан пурăмалли суртсене ан хăварăх тумалла. Вăсен сывăнăччи йывăçсем лартмалла. Ача-пăча площадкисем тавра карта татмалла.

Пурăн, сүт санталăк!

2-меш ситуаци

Проблема

Хула паркĕнче кивĕ йывăçсене касса тăкнă. Пайăн-пайăн касса татнă вулписем сĕр сичех вартасçĕ: вăсене парк территориянчен ишсе тумăш ливĕ хаклă. Ыйтăва татса мамă сĕнĕр.

Мен кетет:

1. Ватă йывăçсем саврăх йывăçсене чир ертме пуртарасçĕ.
2. Каснă туратсем парка илемсĕрлетесçĕ.
3. Уçăлса сурекенсене чăрмавтарасçĕ, йăвартран сусăрламăш пуртарасçĕ.

Сен: Субботник тумалла. Йывăç пайсене ача-пăча площадкисе илемлетме уçă курма тумалла.

Куракансем вăлнă йăғусем:

1. Суручине чи малтан килекен кайăк. (Бурлак)
2. Кĕлеткисем хури вăрăм. (Чакăк)
3. Юрă йети. (Шăнăк)
4. Пурăнас сүл шутне пайăрлан кайăк. (Кукуку)
5. Семĕх хурунĕ кайăк. (Чечек)
6. Тупе юрăн. (Тăрн)
7. Вăрман тухтăр. (Ула тавка)
8. Хайĕн савартисене ют йăвана хурса хăваракан кайăк. (Кукуку)

Сүт санталăкă упратăр

Ченĕ, сенĕ

- Сүт санталăк – пирен кил. Ана упрата сывла.
- Ҫсен-тăрана ан пĕтер, чĕр чунсене ан аялор.
- Шăна, сымлăш, тăрăна ан варала.
- Ниçта та хăв хăруш сүл-çап ан хăвар.
- Наркăмшлă хăлтасене татса ан килĕх, чĕр чунсемшĕн вăсем сиплĕ.
- Сүт санталăкн тусĕ тум!